

การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม  
เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 \*

The development of learning area of social studies religion and culture Choom Chon Kon  
Rai Khing book as a supplementary reading for mattayomsaksa 1 students

ศิริประภา จังพานิช (Siraprapa Jangpanich)\*\*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85 2) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง และ 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ของโรงเรียน วัดไร่ชิงวิทยาที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 35 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบแผนการวิจัยคือแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและทดสอบหลังเรียน (The One-Group Pretest-Posttest Design) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง 3) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง และ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1. หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 88.80/84.48 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

\* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาด้านหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร (The Degree Master of Education Department of the Curriculum and Instruction) เรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีอาจารย์ ดร.มนัสพันธ์ น้าสมบุญ (MANASANAN NAMSOMBOON, Ph.D) เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประณัฐ กิจรุ่งเรือง (ASST.PROF. PORANAT KITROONGRUENG, Ph.D) และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุษบา บัวสมบุญ (ASST.PROF. BUSABA BUASOMBOON) เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

\*\* นักศึกษาหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

2. นักเรียนมีผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยผลการเรียนรู้หลังใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมสูงกว่าผลการเรียนรู้ก่อนใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม

3. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านภาพประกอบ รองลงมา ด้านลักษณะรูปลักษณ์และการพิมพ์ ด้านแบบฝึกหัดท้ายบท ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ และด้านเนื้อหา และการใช้ภาษา ตามลำดับ

## Abstract

The purposes of research were to: 1) develop learning area of social studies, religion and culture Choom Chon Kon Rai Khing Book, a supplementary reading for mattayomsaksa 1 students, to have the efficient criterion, at the percentage of 85.00/85.00 2) compare the students' learning outcome between the students' tested pretest and posttest using learning area of social studies, religion and culture Choom Chon Kon Rai Khing Book, a supplementary reading, and 3) study the mattayomsaksa 1 opinions about learning area of social studies, religion and culture Choom Chon Kon Rai Khing Book, a supplementary reading for mattayomsaksa 1. The sample of this research consisted 35 students from the class of Mathayomsuksa 1/3 studying in the semester during the academic year 2014 in Wat Rai Khing wittaya School. The instruments employed to collect data were: 1) learning area of social studies, religion and culture Choom Chon Kon Rai Khing Book, a supplementary reading for mattayomsaksa 1 students 2) lesson plans 3) Achievement test toward a pre-test and a post-test of using learning area of social studies, religion and culture Choom Chon Kon Rai Khing Book, a supplementary reading for mattayomsaksa1 students 4) a questionnaire inquiring the students' opinions on learning area of social studies, religion and culture Choom Chon Kon Rai Khing Book, a supplementary reading for mattayomsaksa 1 students. The collected data was analyzed by mean ( $\bar{x}$ ) standard deviation (S.D.) t-test dependent and content analysis.

The findings of the research were as follows :

1. The efficiency of learning area of social studies, religion and culture Choom Chon Kon Rai Khing Book, a supplementary reading for mattayomsaksa1 students, was found at the percentage of 88.80/84.48, which was in accordance with expected efficient criterion.

2. The statistical significance of the students' learning outcomes between before and after using learning area of social studies, religion and culture Choom Chon Kon Rai Khing Book, a supplementary reading for mattayomsaksa 1, was at .05 which the students' learning outcomes after using the book was higher than before.

3. The students revealed their positive opinions about learning area of social studies, religion and culture Choom Chon Kon Rai Khing Book, a supplementary reading for mattayomsaksa 1, at the highest level arranges in order from highest to lowest as followed : illustrations, appearance and typing, exercise, value and benefits, contents and language using respectively.

## บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ 2546: 6) มาตรา 27 วรรค 2 กำหนดให้สถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง และความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551: 5) ระบุว่าเป็นหลักสูตรการศึกษามีเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล รวมทั้งสนองต่อการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้เรื่องราวในท้องถิ่นตน จึงเป็นหนทางสำคัญยิ่งที่จะปลูกฝังนิสัยรักถิ่นให้เกิดขึ้นในจิตใจของมนุษย์ เพราะเมื่อมนุษย์ได้เรียนรู้เรื่องท้องถิ่นของตน มีความรัก ศรัทธาท้องถิ่นของตนแล้วก็จะช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นของตนให้มีความเจริญก้าวหน้า (จักรภัทร พงศ์ภัทร, 2546: 6) ดังนั้นการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนเกี่ยวกับท้องถิ่นนี้ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่นักเรียนต้องรู้เรื่องราวในท้องถิ่นของตนอย่างละเอียดลึกซึ้ง ซึ่งผู้สอนอาจพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์โดยการนำเรื่องราวในท้องถิ่นที่นักเรียนควรรู้อาจจัดระบบระเบียบ เพื่อให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าหรือเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสามารถของแต่ละบุคคลด้วยตนเอง

ปัจจุบันได้มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนอย่างรวดเร็ว ตามกระแสของเทคโนโลยีหรือยุคโลกาภิวัตน์ ยุคการอ่านหนังสือจากหน้าจอคอมพิวเตอร์ หรือที่เรียกกันว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) กำลังได้รับความนิยมอย่างมากในต่างประเทศ เนื่องจากการแพร่หลายของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ขนาดเล็กที่สามารถพกพาไปได้สะดวก ถึงแม้ปัจจุบันนี้นับว่าสื่อสมัยใหม่จะรุกแดนเข้ามาในอาณาจักรของหนังสือ แต่อย่างไรก็ตามสื่อเทคโนโลยีดังกล่าวก็มีข้อจำกัดหลายประการสำหรับผู้ที่อยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน หนังสือจึงยังคงเป็นสื่อที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการแสวงหาความรู้ เพราะหนังสือเป็นเครื่องมือที่สะดวกที่สุด สามารถหาอ่านได้ทั่วไป ราคาถูกกว่าสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่(รินฤทัย สัจจพันธุ์, 2544: 21) เนื่องจากหนังสือได้เปรียบกว่าทั้งเรื่องราคาถูกกว่า พกพาสะดวกกว่าไปกับเราได้ทุกที่ อ่านได้นานกว่าโดยไม่มีเวลาจำกัด อ่านซ้ำแล้วซ้ำเล่าได้เสมอ ใช้เวลากับการละเอียด อ่านได้ตามความพอใจและคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของหนังสือ นั่นคือ ให้สิ่งที่เรียกว่า “สุนทรีย์” แห่งการอ่าน ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญที่สื่อสมัยใหม่ไม่อาจทำได้ (सारोज्ञ์ เกษมสุขโชติกุล, 2552: 15 )

จากผลการสำรวจข้อมูลภูมิสำเนาตามทะเบียนบ้านของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ประจำปีการศึกษา 2556 พบว่านักเรียนที่มีภูมิสำเนาอยู่ในตำบลไร่ขิงมีเพียงร้อยละ 4.77 และนักเรียนที่มีภูมิสำเนานอกเขตตำบลไร่ขิงร้อยละ 95.23 จำแนกเป็นตำบลอื่นๆในอำเภอสามพรานร้อยละ 25.26 อำเภออื่นๆ ในจังหวัดนครปฐมร้อยละ 42.74

และต่างจังหวัดร้อยละ 35.23 (สารสนเทศงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา, 2556: 6) ประกอบกับ ข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการประกันภายนอกรอบสาม โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา กล่าวว่าสถานศึกษาควรจัดทำ สารการเรียนรู้ท้องถิ่นให้ครอบคลุมทุกเรื่องในท้องถิ่น นำมาจัดระบบและขั้นตอนในการนำมาใช้จัดการเรียนการสอน โดยนำมาบูรณาการกับสารการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ (รายงานผลการประเมินภายนอกรอบสาม, 2555: 3) อีกทั้งผลการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหนังสือ อ่านเพิ่มเติมของอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จากมหาวิทยาลัยต่างๆ ปรากฏอยู่เพียงฉบับเดียวเท่านั้น ใน งานการวิจัย เรื่อง การศึกษาและพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่องภูมิปัญญาช่างทำเถรอตเพลของอำเภอสาม พรานเท่านั้น (เอกพล เรื่องสกุล, 2549: ก) แสดงให้เห็นว่าสื่อเป็นกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวของท้องถิ่นไร่ขิง ยังคงมีไม่เพียงพอที่จะให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมขึ้น เพื่อให้ได้หนังสืออ่านเพิ่มเติม มีคุณภาพใช้เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่เรื่องราวของตำบลไร่ขิง ให้นักเรียนเกิดความรู้ถึงภูมิหลังความเป็นมา เข้าใจ ลักษณะภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติ การปกครอง สถานที่สำคัญ อาชีพ และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ตลอดจนวิถี ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัย นอกจากนี้ผู้วิจัยมีความมุ่งหวังที่จะให้นักเรียนเกิดความรัก และหวงแหน ตลอดจนความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของท้องถิ่น จะได้ช่วยกันอนุรักษ์จรรโลงไว้ในสิ่งที่ตั้งงามให้คง อยู่สืบไป

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ขิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังจากการใช้หนังสือเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ขิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องชุมชนคนไร่ขิงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

### ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวแปรที่ศึกษา สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย
  - 1.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ขิง
  - 1.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ
    - 1.2.1 ผลการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนคนไร่ขิง
    - 1.2.2 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ขิง
2. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยาในภาค เรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 15 ห้องเรียน รวม 661 คน

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ของโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยาที่ กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 35 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ขิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย 5 บท ได้แก่ บทที่ 1 ถิ่นนี้ที่ไร่ขิง (สารະภูมิศาสตร์) บทที่ 2 เรื่อง เล่าคนไร่ขิง (สารະประวัติศาสตร์) บทที่ 3 วิถีคนไร่ขิง (สารະหน้าที่พลเมืองฯ) บทที่ 4 ทำกินถิ่นไร่ขิง (สารະ เศรษฐศาสตร์) และบทที่ 5 งานบุญคนไร่ขิง (สารະศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม) โดยประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน พบว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ซึ่งผ่านเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 3.50 ที่ตั้งไว้

1.2 การหาค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ขิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ค่าประสิทธิภาพดังนี้

1.2.1 การหาค่าประสิทธิภาพแบบรายบุคคล หรือแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (Individual Tryout หรือ One to One Tryout) จำนวน 3 คน ได้ค่าประสิทธิภาพ ( $E_1/E_2$ ) เท่ากับ 81.33/80.00

1.2.2 การหาค่าประสิทธิภาพแบบกลุ่มย่อย (Small Group Tryout) จำนวน 9 คน ได้ค่า ประสิทธิภาพ ( $E_1/E_2$ ) เท่ากับ 84.00/81.11

1.2.3 การหาค่าประสิทธิภาพแบบภาคสนาม (Field Tryout) จำนวน 30 คน ได้ค่า ประสิทธิภาพ ( $E_1/E_2$ ) เท่ากับ 86.13/80.33

2. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ขิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 แผน ประกอบด้วย แผนการ จัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องถิ่นนี้ไร่ขิง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องเรื่องเล่าคนไร่ขิงแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง วิถีคนไร่ขิง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องทำกินถิ่นไร่ขิง และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องงานบุญคนไร่ขิง รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง ตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ได้เท่ากับ 1.00

3. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่ขิง จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ กำหนดค่าคะแนนคือ ตอบถูก 1 คะแนน ถ้าตอบผิด 0 คะแนน จำนวน 30 ข้อ ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก ตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยชาวนจำนวน 3 คน ได้เท่ากับ 0.93 ได้ค่าสูงสุดเท่ากับ 1.00 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.67 จากนั้นหาค่า ความยากง่าย ( $p$ ) และค่าอำนาจจำแนก ( $r$ ) ของแบบทดสอบ โดยได้ค่าความยากง่าย ( $p$ ) ของแบบทดสอบ ระหว่าง 0.23–1.00 และได้ค่าอำนาจจำแนก ( $r$ ) ของแบบทดสอบได้ค่าระหว่าง 0.20–0.47 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร KR - 20 ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่องชุมชนคนไร่ขิง เท่ากับ 0.95

4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ชุมชนคนไร่ชิงจำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งมีประเด็นการประเมินตามแบบของกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด ตอนที่ 2 เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม จำนวน 1 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยชาวนุญจำนวน 3 คน ได้เท่ากับ 1.00

### ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1.1 การศึกษาข้อมูลท้องถิ่นของชุมชนตำบลไร่ชิง และลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิงมีขั้นตอนคือ 1) การศึกษาหลักสูตร หนังสือ ตำรา งานวิจัย 2) สืบค้นลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม 3) เก็บข้อมูลภาคสนาม และ 4) จัดสนทนากลุ่มจากผู้รู้ในท้องถิ่น เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา

1.2 การจัดทำรูปเล่มและหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยใช้เกณฑ์ของสุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544: 60) มีขั้นตอนการจัดทำรูปเล่ม คือ 1) กำหนดประเภทหนังสือ 2) กำหนดจุดประสงค์ 3) กำหนดระดับผู้อ่านกลุ่มเป้าหมาย 4) ศึกษาความสนใจและความต้องการของผู้อ่าน 5) กำหนดเนื้อหา/หัวเรื่อง/ชื่อเรื่อง 6) กำหนดโครงสร้างเนื้อหา/โครงเรื่อง 7) กำหนดแนวการเขียน 8) กำหนด/ศึกษาแหล่งข้อมูลศึกษาค้นคว้าอ้างอิง 9) กำหนดลักษณะรูปเล่มและต้นฉบับตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้กับนักเรียนแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One to One Tryout) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเก่ง ปานกลาง อ่อนระดับละ 1 คน จำนวน 3 คน แบบกลุ่มเล็ก (Small Group Tryout) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเก่ง ปานกลาง อ่อนระดับละ 3 คน จำนวน 9 คน และแบบภาคสนาม (Field Tryout) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างคือ เก่ง ปานกลาง อ่อน ระดับละ 10 คน จำนวนทั้งหมด 30 คน

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนเรียน (Pretest) เพื่อวัดความรู้พื้นฐาน และเก็บผลการทดสอบไปเปรียบเทียบกับผลการทดสอบหลังเรียน

2.2 ผู้วิจัยแนะนำการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยนำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำและบันทึกคะแนน พร้อมทั้งอธิบายแนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นเวลา 1 ชั่วโมง

2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง ในคาบเรียนรายวิชา ส21104 ประวัติศาสตร์ จำนวน 1 คาบต่อสัปดาห์ โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่วิจัยสร้างขึ้นร่วมกับแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผนประกอบด้วย แผนการจัดการ

เรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ถิ่นนี้ที่ไร่ชิง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เรื่องเล่าคนไร่ชิง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง  
วิถีคนวิถีไร่ชิง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ทำกินถิ่นไร่ชิง และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง งานบุญคนไร่  
ชิง รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง

2.4 นักเรียนมีอิสระการทำแบบฝึกหัดท้ายบทหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยสามารถเลือกทำหลังจาก  
การอ่านหนังสือจบแต่ละบท และทำแบบฝึกหัดทุกครั้งจนครบ 5 บท หรือทำแบบฝึกหัดท้ายบท หลังจากใช้  
หนังสืออ่านเพิ่มเติมจบแล้วทั้งหมด จากนั้นส่งสมุดแบบฝึกหัด และผู้วิจัยบันทึกคะแนนเก็บไว้

2.5 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้หลังเรียน (Posttest) และนำแบบสอบถามความคิดเห็นของ  
นักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้นักเรียนทำ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สรุปผล และอภิปรายผล การวิจัย  
ตามลำดับ

### การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบหาคุณภาพและประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา  
ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล โดย  
การหาค่าประสิทธิภาพ  $E_1/E_2$  โดยใช้เกณฑ์ของสุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544: 60)

2. เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา  
ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หาค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) และส่วน  
เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้สถิติทดสอบแบบ t-test dependent

3. การแปลค่าจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องชุมชน  
ไร่ชิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งผู้วิจัยนำผล  
มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและได้ใช้แนวคิดของเบสท์ (Best 1986: 195 อ้างถึงใน มาเรียม นิลพันธุ์, 2551:  
196) และข้อมูลที่เป็นข้อเสนอแนะการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

### สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ  
วัฒนธรรม เรื่องชุมชนคนไร่ชิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีดังนี้

1. ผลการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง  
ชุมชนคนไร่ชิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด พบว่า หนังสืออ่าน  
เพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง สำหรับนักเรียนชั้น  
มัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 5 บทได้แก่ บทที่ 1 ถิ่นนี้ที่ไร่ชิง บทที่ 2 เรื่องเล่าคนไร่ชิง บทที่ 3  
วิถีคนวิถีไร่ชิง บทที่ 4 ทำกินถิ่นไร่ชิง และบทที่ 5 งานบุญคนไร่ชิง เมื่อนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปใช้จริงกับกลุ่ม  
ตัวอย่าง ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 88.80/84.48

2. ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม  
ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้

ก่อนและหลังใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยผลการเรียนรู้หลังใช้สูงกว่าผลการเรียนรู้ก่อนใช้

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้งหมดจำนวน 5 ด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านภาพประกอบ รองลงมาด้านลักษณะรูปลักษณ์และการพิมพ์ ด้านแบบฝึกหัดท้ายบท ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ และด้านเนื้อหาและการใช้ภาษาตามลำดับ

### อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างขึ้นมา มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 88.80/84.48 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้ แสดงว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85 เป็นเพราะว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ซึ่งการได้มาของเนื้อหาที่นำมาใช้จัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เริ่มจากการสำรวจลักษณะหนังสืออ่านเพิ่มเติมจากครูและนักเรียน การศึกษาสภาพชุมชนตำบลไร่ชิงจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย และการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์ อีกทั้งมีการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาด้วยการจัดสนทนากลุ่มจากกลุ่มพระสงฆ์ ผู้เฒ่าในท้องถิ่นและชาวบ้านที่มีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของของถวัลย์ มาตจรัส (2538: 61-63) และมานพ ถนอมศรี (2543: 69-71) ซึ่งอธิบายในงานเขียนสารคดีควรใช้ข้อมูลทั้งสองอย่างผสมผสานกัน คือ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) หรือข้อมูลภาคสนามและข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) หรือข้อมูลอ้างอิง จากนั้นนำเนื้อหาที่ได้มาจัดทำรูปเล่มของหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดลักษณะรูปเล่มขนาด 16 หน้ายกพิเศษ หรือขนาดพ็อคเก็ตบุ๊ก ซึ่งเป็นขนาดที่นิยมใช้กับงานเขียนประเภทสารคดี ใช้กระดาษถนอมสายตาในการพิมพ์ เนื่องด้วยกระดาษชนิดนี้ลดการสะท้อนแสงเวลาอ่าน ทำให้ผู้อ่านอ่านแล้วสบายตา จำนวนประมาณ 50-100 หน้า ตัวอักษรขนาดที่ใช้พิมพ์เนื้อหาหน้าขนาด 16 พ้อยท์ และเน้นการใช้ภาพประกอบที่เป็นภาพสี เพื่อดึงดูดความสนใจของคนอ่าน อีกทั้งในการออกแบบหนังสือได้ยึดหลักการเบื้องต้นที่เป็นหลักการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมภาพรวมของผลงาน ได้แก่ 1) เอกภาพ 2) การเน้นและสร้างลำดับความสำคัญ และ 3) สัดส่วน และหลักการเบื้องต้นที่เป็นหลักการที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ขององค์ประกอบย่อยต่างๆ ภายในงานออกแบบ ได้แก่ 1) ขนาด 2) ความสมดุล 3) ทิศทางและการเคลื่อนไหว 4) ความขัดแย้ง และ 5) จังหวะ ลีลา และการซ้ำ รวมทั้งหลักการจัดวางองค์ประกอบในส่วนประกอบต่างๆ ของหนังสือ เพื่อให้หนังสืออ่านเพิ่มเติมนี้มีรูปเล่มที่น่าอ่าน และดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอารยะ ศรี กัลยาณบุตร (2550: 110) สำหรับขั้นตอนการหาประสิทธิภาพ ผู้วิจัยดำเนินการตามแนวคิดของชัยยงค์ พรหม

วงศ์ (2556: 11-12) ที่เสนอว่าให้นำสื่อการเรียนรู้ซึ่งในที่นี้คือหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปทดลองใช้แบบรายบุคคล หรือแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (Individual Tryout หรือ One to One Tryout) ได้ค่าประสิทธิภาพ ( $E_1/E_2$ ) เท่ากับ 81.33/80.00 แบบกลุ่มเล็กหรือกลุ่มย่อย (Small Group Tryout) ได้ค่าประสิทธิภาพ ( $E_1/E_2$ ) เท่ากับ 84.00/81.11 และนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปทดลองใช้แบบภาคสนาม (Field Tryout) ได้ค่าประสิทธิภาพ ( $E_1/E_2$ ) เท่ากับ 86.13/80.33 ซึ่งในการหาค่าประสิทธิภาพแต่ละครั้งจะนำข้อบกพร่องที่ได้จากการทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้จริง ค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ 88.80/84.48 ทั้งนี้ค่าประสิทธิภาพที่ยอมรับให้ถือค่าความแปรปรวนระหว่าง 2.5-5% นั่นคือ ประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้ไม่ควรต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 5% และค่า  $E_1$  หรือ  $E_2$  ที่คำนวณได้จากการทดสอบ ประสิทธิภาพจะต้องใกล้เคียงกันและห่างกันไม่เกิน 5% (สุนันทา สุนทรประเสริฐ, 2544: 60) ดังนั้นค่า ประสิทธิภาพจึงอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ จะเห็นได้ว่าค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมอยู่ในเกณฑ์ที่ ยอมรับได้ และมีพัฒนาการสูงขึ้นตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างขึ้นมาอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้เชี่ยวชาญ และการทดลองใช้กับนักเรียนเพื่อ ปรับปรุงข้อบกพร่องหลายครั้ง รวมทั้งในการออกแบบหนังสืออ่านเพิ่มเติม ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาหนังสืออ่าน เพิ่มเติมออกเป็น 5 บท โดยเนื้อหาแต่ละบทความมีความหลากหลายทั้งทางด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ภูมิปัญญา ท้องถิ่น และความเชื่อ การประกอบอาชีพ ศาสนา และประเพณีในท้องถิ่น อีกทั้งยังมีการจัดวางอย่างสอดคล้อง และต่อเนื่องกันในลักษณะการบูรณาการสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมทั้ง 5 สาระ ตลอดจนมีการจัดเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปสู่ยาก ทำให้ง่ายต่อการอ่านและชวนให้น่าติดตาม นอกจากนี้เมื่อนักเรียนอ่านเนื้อหาแต่ละบทจบแล้วจะมีแบบฝึกหัดท้ายบทเพื่อวัดและประเมินความรู้ของนักเรียน เพื่อเปิด โอกาสให้นักเรียนประเมินความก้าวหน้าของตนเองได้ระหว่างการใช้นี้หนังสืออ่านเพิ่มเติม จึงส่งผลให้ผลการเรียนรู้ หลังจากการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรา ชวนชัยน (2552: 154-156) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องแหล่งเรียนรู้ในเขต เทศบาลตำบลหนองขาว ผลการวิจัยพบว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในเขตเทศบาลตำบลหนองขาว ที่สร้างขึ้นมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 93.19/83.11 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนใช้และหลังใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องชุมชนคนไร่ชิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้ ก่อนและหลังใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย ผลการเรียนรู้หลังใช้สูงกว่าผลการเรียนรู้ ก่อนใช้ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจากใน งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กช่วงอายุ 12-14 ปี ซึ่งกำลังระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้หนังสือเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง มีความสอดคล้องกับวัยความต้องการของนักเรียน และการเรียนรู้เรื่องราวของชุมชนไร่ชิงด้วยการศึกษาดูด้วยตนเองผ่านสื่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนั้น โดย นักเรียนมีความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องราวในท้องถิ่น จัดเป็นประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยงประสบการณ์ใหม่ คือ ความรู้เพิ่มเติมที่นักเรียนได้จากอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้เข้ากันอย่างเป็นระบบ กลายเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้น นอกจากนี้ด้านองค์ประกอบของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ใช้ภาพวาดลายเส้น และภาพถ่ายจากของจริงที่เป็น

รูปธรรมประกอบกับเนื้อหาในหนังสืออ่านเพิ่มเติม จะช่วยให้เด็กเข้าใจเรื่องราวชุมชนไร่เชิงขัดเจนยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์ (Intellectual Development Theory) (อ้างถึงในทิตินา แชมมณี, 2553: 64 - 66) ที่กล่าวว่ากระบวนการทางสติปัญญา ประกอบด้วย การซึมซับหรือการดูดซึม (Assimilation) การปรับและจัดระบบ (Accommodation) และการเกิดความสมดุล (Equilibration) อีกทั้งหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีเนื้อหาที่ชัดเจน เนื้อเรื่องเป็นเรื่องราวท้องถิ่นซึ่งเป็นเรื่องราวที่ใกล้ตัว และอยู่ในประสบการณ์จริงของนักเรียน สอดคล้องกับนักวิชาการด้านการพัฒนาหนังสือสำหรับเด็ก ภิญญาพร นิตยประภา (2534: 28) และ ครรชิต มนูญผล (2547: 10) ได้กล่าวถึงความสนใจเด็กช่วงอายุ 12-14 ปี (ก่อนวัยรุ่น) มีความสนใจแนวการอ่านหนังสือประเภทสารคดีที่มีเรื่องราวน่าสนใจใกล้ตัว มีเนื้อหาสาระสมจริง ผู้วิจัยยังได้เพิ่มการศึกษาความต้องการลักษณะของหนังสือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และครู เพื่อให้การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมครั้งนี้ตรงตามความต้องการของนักเรียน ครู และท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น จึงทำให้เนื้อหาในหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นเรื่องราวที่นักเรียนสนใจอยากรู้ ส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเนื้อหาเกี่ยวกับตำบลไร่เชิงขัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้เนื้อหาที่น่าสนใจในหนังสืออ่านเพิ่มเติมแต่ละบทยังมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน รวมทั้งหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีภาพถ่ายประกอบเนื้อเรื่องที่มีสีสันสวยงาม และภาพถ่ายเส้นจำนวนมาก ช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น และการสรุปเรื่องราวแต่ละบท ทำให้นักเรียนสร้างความคิดรวบยอดได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของมานพ ถนอมศรี (2546: 35) กล่าวถึงภาพประกอบหนังสือสารคดีที่ใช้เด็กโตใช้ภาพวาดแบบเหมือนจริง และภาพถ่ายเพื่อช่วยส่งเสริมให้เนื้อหามีความชัดเจน สมบูรณ์มากขึ้นมีการแบ่งเนื้อหาของหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นรายบท เพื่อให้ง่ายต่อการเรียนรู้ เมื่อศึกษาเรียนรู้จบในแต่ละบทมีการประเมินผลการเรียนรู้ทันที โดยการทำแบบฝึกหัดท้ายบทแต่ละบทหลังจากการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีผลคะแนนหลังจากการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมอยู่ในระดับสูง อันเป็นการสร้างความภาคภูมิใจและแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นต้องการศึกษาบทเรียนต่อไปอีกด้วย อีกทั้งในการวิจัยครั้งนี้ยังใช้แผนการจัดการเรียนรู้รวมกับการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่เชิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 แผน ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ถิ่นนี้ที่ไร่เชิง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เรื่องเล่าคนไร่เชิง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง วิถีคนไร่เชิง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ทำกินถิ่นไร่เชิง และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง งานบุญคนไร่เชิง ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนเป็นระบบตามลำดับขั้นตอนยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนา ศรีตระกูล (2549: 97-103) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านความมีวินัย สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเหล่าไ้ง่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความมีวินัย สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่เชิง พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่เชิงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าการออกแบบลักษณะรูปลักษณ์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีสีสันสวยงามตั้งแต่ปกนอกจนถึงภายในเล่ม มีการใช้ภาพถ่ายประกอบและภาพวาดลายเส้นสอดคล้องกับเนื้อหาช่วยให้เข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น ทำให้นักเรียนเกิดจินตนาการ เสริมสร้างความคิด รวมทั้งความบันเทิงใจในการอ่าน สอดคล้องกับแนวคิดของสมพร จารุณัฐ (2541: 5-8) ที่กล่าวว่าลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมควรมีลักษณะที่กระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ และกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านภาพประกอบ รองลงมาด้านลักษณะรูปลักษณ์และการพิมพ์ ด้านแบบฝึกหัดท้ายบท ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ และด้านเนื้อหาและการใช้ภาษาตามลำดับ ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมด้านภาพประกอบสูงสุดอันดับแรก ทั้งนี้เป็นเพราะภายในหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีการใช้ภาพถ่ายประกอบเป็นจำนวนมากในการช่วยขยายและส่งเสริมให้เนื้อหามีความชัดเจนสมบูรณ์มากขึ้น แสดงรายละเอียดบางอย่างที่ไม่สามารถบรรยายได้ด้วยตัวอักษร และเป็นการโน้มน้าวความสนใจแก่นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับอารยะ ศรีภักดิ์มบุตร (2550: 110) ได้กล่าวถึงข้อดีของการใช้ภาพประกอบ คือ ช่วยเรียกร้องความสนใจและทำให้ผู้อ่านอยากติดตามเนื้อหาที่น่าสนใจ โดยเฉพาะภาพที่เป็นภาพถ่ายที่ทำให้เนื้อหามีความน่าเชื่อถือและชัดเจนอันดับสองด้านลักษณะรูปลักษณ์และการพิมพ์อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการออกแบบลักษณะรูปลักษณ์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมขนาดปกเกิดบุคลิกมีสีสันสวยงาม ตั้งแต่ปกนอกจนถึงภายในเล่ม ตัวอักษรที่พิมพ์อ่านง่ายและชัดเจน มีการใช้แถบสีแบ่งตามบทให้สะดวกต่อการอ่าน และการเลือกใช้คู่สีที่ง่ายแก่การอ่าน ได้แก่ ตัวอักษรสีดำบนพื้นสีเหลือง ตัวอักษรสีเขียวบนพื้นสีเหลือง และตัวอักษรสีแดงบนพื้นสีเหลือง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้กระดาษถนอมสายตาในการพิมพ์ เพื่อให้นักเรียนรู้สึกสบายตาขณะอ่านเพราะว่ามันลดการสะท้อนแสง ซึ่งสอดคล้องคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ (2546: 13-15) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการประเมินหนังสือประเภทสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (อายุ 12-14 ปี) ด้านรูปลักษณ์นั้นต้องคำนึงถึงประเด็นขนาดของเล่มเหมาะสมกับผู้อ่าน รูปลักษณ์และปกแข็งแรงทนทาน การออกแบบมีความน่าสนใจ การออกแบบปกเหมาะสมกับเนื้อหา ส่วนประกอบของหนังสือตรงตามประเภทของหนังสือ กระดาษคุณภาพดี ขนาดตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน และการเข้าเล่มแข็งแรงทนทาน อันดับที่สามารถด้านแบบฝึกหัดท้ายบทอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีแบบฝึกหัดท้ายบท ที่มีแทรกในเนื้อหาแต่ละบททั้ง 5 บท โดยหลังจากที่นักเรียนอ่านจบบทเรียนแล้วสามารถทำแบบฝึกหัดท้ายบททันที ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินความก้าวหน้าของตนเองได้ทันที และยังเป็นส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ (2545: 14-28) กล่าวว่าไว้ว่าการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม ควรคำนึงถึงหลักการส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ผู้อ่าน ซึ่งหนังสืออ่านเพิ่มเติมควรมีกิจกรรมท้ายบท อาจเป็นคำถามประเภทกระตุ้นความคิดให้ไกลออกไปจากเรื่องที่อ่าน ช่วยให้นำความเรื่องที่อ่านไปแล้วไปเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกันหรือไปแก้ไขปัญหามในชีวิตประจำวันส่งเสริมให้นักเรียนได้มีความรู้ ความคิด ทักษะเพิ่มขึ้น ส่วนอันดับที่สี่ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งเป็น ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการใช้การเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมได้เน้นความรู้สาระความรู้ท้องถิ่นไว้ซึ่งมากเกินไป ส่งผลให้ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับลดลง และด้านเนื้อหาและการใช้ภาษาอยู่ในลำดับสุดท้าย ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการใช้ภาษาเชิงวิชาการ จึงทำให้ความคิดเห็นของนักเรียนค่อนข้างต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของภาวณี ด้านศิริระวานิชย์ (2553: 73-74) ได้ทำ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องย่าถิ่นแดนครึ่ง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ย่าถิ่นแดนครึ่ง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

### ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปข้อเสนอแนะทั่วไปในการนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปใช้และข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

#### ข้อเสนอแนะทั่วไปในการนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปใช้

1. จากการวิจัยพบว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีแบบฝึกหัดประจำบทเรียนเน้นความรู้ ความจำ ทั้งนี้เห็นได้จากค่าประสิทธิภาพ  $E_1$  ที่สูงกว่า  $E_2$  ดังนั้นจึงควรเพิ่มแบบฝึกหัดให้มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียนและมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

2. จากการวิจัยพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่ชิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับเป็นลำดับรองสุดท้าย แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม ควรเน้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าและประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาหนังสืออ่านเพิ่มเติมท้องถิ่น รวมทั้งควรเน้นการนำความรู้ท้องถิ่นไปประยุกต์ใช้ เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเกิดสำนึกความรักท้องถิ่นและสามารถนำความรู้ท้องถิ่นไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้

#### ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นในประเด็นอื่นๆ เช่น แหล่งท่องเที่ยว สินค้าประจำตำบล เพื่อให้มีหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่มีรายละเอียดของท้องถิ่นที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. ควรสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมรูปแบบอื่นๆ เช่น หนังสือการ์ตูน หนังสือบันเทิงคดี เพื่อให้มีหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่มีเนื้อหาความหลากหลาย ดึงดูดความสนใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ในรายวิชานั้น

3. ควรมีการศึกษาผลของการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ส่งเสริมให้เกิดสำนึกความรักท้องถิ่น

4. ควรมีการศึกษาผลของการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับวิธีสอนอื่น ได้แก่ วิธีการสอนแบบ สืบเสาะ วิธีสอนแบบทัศนศึกษา เป็นต้น

### เอกสารอ้างอิง

#### ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.).

(2551). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- กรมวิชาการ. (2545). **เกณฑ์การประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ.(2546). **การประกวดหนังสือดีเด่นของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการประเมินภายนอกกรอบสาม โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา. (2553). **รายงานผลการประเมินภายนอกกรอบสาม**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ยู ที ประเมิน และพัฒนาคุณภาพการศึกษา.
- ครุฑชิต มนูญผล. (2547). **เคล็ดไม่ลับในการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จักรภัทร พงศ์ภัทร. (2546). **คู่มือการเขียนหนังสือเสริมประสบการณ์ตามความต้องการของท้องถิ่น**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: อารักษ์.
- จินตนา ไบกาชุย. (2536). **การเขียนสื่อการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). “การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน” **ศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**. 5, 1 (มกราคม-มิถุนายน): 7-16.
- (2538). **สารคดีและการเขียนสารคดี**. กรุงเทพฯ: แอล.ที.เพรส จำกัด.
- ทิตนา แชนมณี. (2553). **ศาสตร์การสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาวนี ด้านศิระวานิชย์. (2553). “การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ย่าถิ่นแดนแครง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนครศรีธรรมราช.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยลัยศิลปากร**.
- ภิญญาพร นิตยประภา. (2534). **การผลิตหนังสือเด็ก**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- มานพ ถนอมศรี. (2546). **การเขียนหนังสือสารคดี บ้านเชิงคดสำหรับเด็กและเยาวชน**. กรุงเทพฯ: สิปปประชา.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2551). **วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัตนา ศรีตระกูล. (2549). “การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านความ มีวินัย สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเหล่าไ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต2.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยลัยราชภัฏมหาสารคาม**.
- รินฤทัย สัจจพันธุ์ (2544). **ศาสตร์และศิลป์แห่งวรรณคดี**. กรุงเทพฯ : ประพันธ์สาส์น.
- โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา. (2556). “รายงานสารสนเทศงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ประจำปีการศึกษา 2556 ” 15 พฤษภาคม.
- สาโรจน์ เกษมสุขโชติกุล. (2552). “ชะตากรรม “หนังสือกระดาษ” จะอยู่หรือไปในยุค “อีบุ๊ก” เฟื่องฟู.” **ผู้จัดการ**. (2 กุมภาพันธ์): 15
- สุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2544). **นวัตกรรมการเรียนการสอนการสร้างแบบฝึก**. ชัยนาท: ชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมาย.

สมพร จารุณี. (2540). **คู่มือการเขียนเรื่องบันเทิงคดีและสารคดี**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา  
ลาดพร้าว.

อารยะ ศรีกัลยาณบุตร. (2550). **การออกแบบสิ่งพิมพ์**. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกพล เรื่องสกุล. (2549). “การศึกษาและพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง ภูมิปัญญาช่าง  
ทำเถรอตเพลของอำเภอสามพราณ.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา  
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อมรา ชวนขยัน. (2552). “การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในเขตเทศบาลตำบลหนองขาว.”  
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.